Published and distributed under permit (No. 781), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

РІК ЗАЛОЖЕННЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень:
ВІВТОРОК, ЧЕТВЕР і СУБОТУ
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба висилати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

ОКРЕМЕ ЧИСЛО 4 ЦЕНТИ Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association. SINGLE COPY 4 CTS.

РІК XXVIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., СУБОТА, 25-го ГРУДН 1920. ЧИСЛО 155. VOL. XXVIII. JERSEY CITY, N. J., SATURDAY, DECEMBER 25, 1920. No. 155.

УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ.

УКРАЇНСЬКІ КОЗАКИ НЕ ДАЛИСЯ РОЗОРУЖИТИ.

ВІДЕНЬ, 2. грудня. (У. П. Б.). — **Зі Львова доносять: Польські ґазети пишуть, що велика часть козаків армії Петлюри які під натиском Москалів втікли були на галицьку територію, не далися розброїти польським властям. Коли Поляки хотіли се зробити силою, українські козаки перейшли через Збруч, перебилися через большевицькі лінії на схід і злучилися в околиці Деражні з ґрупою отамана Тютюника.**

МАХНО ВОЮЄ ДАЛЬШЕ ПРОТИ БОЛЬШЕВИКІВ.

ВІДЕНЬ, 7. грудня. (У. П. Б.). — З Букарешту доносять: Останніми часами скріпляють большевики свою діяльність проти українського повстанчого руху, а головно проти повстанців славного отамана Махна, який загрожує Донецькій области. Троцький вислав окремий відділ большевиків, зложений з 30.000 салдатів проти Махна. На чолі тих салдатів стоїть ґенерал Фрунце, побідник Вранґеля.

Дня 23. падолиста вдалося большевикам окружити один відділ Махнівців. В иншім бою одначе, а то в катеринославській ґубернії, де большевики напали на головні сили Махна, большевики дізнали пораження. В ночи з 24. на 25. падолиста збили Махнівці большевиків під Гуляйполем, хоч большевики мали там аж 3 дивізії. При підмозі українських селян гонять Махнівці завзято червоноґвардійців, які подаються щораз дальше на північ.

Советське правительство наложило на голову Махна ціну 800.000 рублів.

ПОВСТАННЯ УКРАЇНСЬКИХ СЕЛЯН НЕ ДАЮТЬ СПОКОЮ БОЛЬШЕВИКАМ.

ВІДЕНЬ, 7. грудня. (У. П. Б.). — З Букарешту пишуть: На день 6. грудня скликали большевики надзвичайний партійний конґрес до Харкова, на якім мають радити над положенням, а зглядно над способами боротьби проти українських селянських повстанців.

Советська статистика за рік 1919 до жовтня 1920 року виказує, що советські власти забрали з України 428 тон збіжа.

БУДЕННИЙ ДАЄТЬСЯ ЧУТИ.

ВІДЕНЬ, 7. грудня. (У. П. Б.). — Зі Львова доносять: Команду большевицьких війск, які находяться на Україні для здавлення повстання, обняв наново славний ґенерал Буденний. Його ніби-зрада проти большевиків була лише военним підступом, який допоміг большевикам позаганяти своїх людий до армій противників. Банди Буденного допускалися погромів на Волині і Поділлю.

НА УКРАЇНІ НЕМА ВИМІРУ ДЛЯ БОЛЬШЕВИКІВ. БЕРУТЬ, ЩО ПОПАДЕ.

ВІДЕНЬ, 4. грудня. (У. П. Б.). — „Деревенская Комуна" оголошує докладно „пайок", себто вимір харчу для чиновників советських урядів в Росії. „Пайок" для державних советських чиновників виносить: місячно: 15 кільоґрамів муки, 3 кґ мяса, 4 дека цукру, 40 дкґ. соли, 20 дкґ. товщі, 10 дкґ. кави, 8 дкґ. Ярини і 2 пачки сірників. Хто не занятий при советськім уряді, той дістає половину пайки, або і меньше, відповідно до його льояльности до советів.

На Україні одначе нема „пайку". Советські війска і урядники жиють з реквізиций, а міські мешканці з покутної торговлі. Окрема армія збирає на Україні збіже і вивозить до Росії.

ПІДКАРПАТСЬКА УКРАЇНА БУДЕ МАТИ ДІЙСНУ АВТОНОМІЮ.

ВІДЕНЬ, 7. грудня. (У. П. Б.). — З Женеви телеґрафують: Пята Комісія Ліґи Народів випрацювала пляни для міжнародної ґарантії для забезпечення культурних і національних прав автономної области Підкарпатської Руси в рамах чеськословацької републики.

„ЩО ТВОЄ, ТО МОЄ, А ЩО МОЄ, ТО НЕ ТВОЄ".

(З листа тернопільського громадянина до о. Антона Лотовича з Майцерсвіл, Па.).

Дня 26. липня 1920 р. прийшла до нас армія (красна-червона) большевиків. Тогосамого дня перейшли вони Тернопіль і стали битись над рікою Серетом. Підчас бою много порозбивано камяниць, домів і також побито і поранено много людий. **Дуже тяжко нам жилось під терором большевиків.** Був се народ неосвічений і затемнений „комуною", а **„кумуна" се таке правош що не узнає ані релігії жадної і жадного майна, то значить: хата яку ти посідаєш не твоя, одіж яку маєш не твоя, поле не твоє, і все иньше що ти маєш то не твоє, а ти „йди работать".** Однак коли ми розглянулися ліпше в їх „праві", то зовсім инакше вийшло. То право відноситься тільки до цивільних людий, а для жовніра (комуніста) є все; сей „комуніст" мав звичай говорити: „Что твайо, то майо; а что майо то не твайо".

Коли так тривав бій, почали брати вони людий на підводи (се значить: брали його і його коні враз з возом возити все те, що вони дадуть, розуміється безплатно). Там накладали на віз скоростріл і їхали в перший ряд боєвий і звідтам стріляли на ворога, а ти яко фірман не смієш нікуди инакше податися, тільки бути на возі. Отак не один зіставав убитий і зранений. Коли ти знова вийшов з під куль і тебе одні пускають, то знова другі тебе беруть і так довго їздиш, доки таки не згинеш, не погинуть коні, або не поломиш воза.

До дому знова приходить салдат, дай йому їсти, а як ні, то він тобі скаже безличне слово і „Становісь под стєнку" (се значить: кулька в голову). Отже, коли би потревала інвазія большевиків через зиму, то безоглядно були би ми всі голодні і холодні. По невеличкій перерві вертаємо назад до родинного життя.

Прим. редакції: Цей характеристичний лист писаний не „куркулем" (сільським дукою), але господарем на 5 морґах поля, який працює 14 годин денно, щоби виживити жінку і 5 діточок. Се найліпше вказує про настрій населення до большевицьких „спасителів".

„НЕ НА ІВРІСТ, А НА ГОЛГОФТУ".

(З листа зі села Жабча Мурованого, повіт Сокаль, до І. П. читача „Свободи" в Дулют, Мін.).

„Тепер добрі люди взаїмно помагають оден другому, бо коли настане ніч, то тягнуть з поля готові снопи, викопують бараболю, а трафиться, що оден другому і вижне на кілька снопів збіжа, но на жаль еще ніхто нікого не зловив на тім „милосернім вчинку", хотяй уже і пан отець і в церкві кричали на тих любимців чужої праці, но все дарма, не помагає. Тепер, Товаришу, пишеш, що не приїздиш до краю, бо світ зле грає. Добре робиш, що не рухаєшся з місця. Сиди там ще до якогось часу, бо тут у нас тепер якось то світ дуже не прозірний, пісня не виразна, струна натягнена так сильно, що не можна її тепер ані торкнути словом, бо може лопнути і дати сильно по зубах. Ізза того то удару тра бути дуже осторожним при писанню, бо з тим можна зайти не на Івріст, а на Голгофту.

Пишеш, Товаришу, що з нами буде дальше? Отже напишу Тобі, що не знаю, бо світ замрачений сильно. Але скажу Тобі, одно, що „Надіючись на Тя не погибнеш". „Терпи язичку, а будеш їсти кашу". Коли ждеш, то жди, а дождешся, серце, радости тої, котрої сам хочеш"...

НЕ СТАЄ ВЖЕ СЛІВ!!!

(З львівського дневника „Вперед", з 3. грудня, 1920.).

Сьогодня, дня 2. грудня, о 7. год. рано, ведено улицями Львова арештанта, скованого, босого, без плаща, а тільки в подертій блюзці та в подертих штанах. З усіх боків цего „убрання" виглядало голе тіло.

Цей арештант називається Василь Суховий, 25 літ, з села Беремяни, пов. Заліщики.

Його арештовано дня 1. мая 1920 за передержаннє якогось карабіну, та осаджено у військових арештах при вул. Замартинівській у Львові.

В арештах здерли з нього черевики та ліпший одяг.

І так на пів нагого та босого відправлено його до суду в Станиславові!

Люди ставали по улицях та гляділи на цего нещасливця, що трясся з зимна мов у пропасниці. Якісь добрі люди дали йому вкінці кусник шмати та обвязали його голі ноги, бо не могли дивитися на ті муки чоловіка.

Подаємо це до відома начальникови військового суду на Замарстинові.

Не стає нам просто слів обурення на таке поступованнє підчинених цему начальникови орґанів!

В. ВИННИЧЕНКО ДО УКРАЇНСЬКИХ КОМУНІСТІВ В АМЕРИЦІ

Володимир Винниченко оголосив у своїй часописі **„Нова Доба"**, яка видається у Відні, довшу відозву, в якій звертається до Українців комуністів в Америці за допомогою.

Представивши теперішнє становище України, яка є у військово-бюрократичній окупації правого кермуючого центра Російської Комуністичної Партії, В. Винниченко іменем Закордонної Ґрупи Української Комуністичної Партії, котра співділаючи з лівим крилом Російської Комуністичної Партії, бореться проти націоналістичної і бюрократичної політики старого центра Р. К. П., відзивається до своїх партійних прихильників о грошеву допомогу.

* * *

В тій відозві м. і. далі сказано:

Ми, Закордонна Ґрупа українських комуністів, вступили не в урядову бюрократичну партію К. П. (б.) У., але в Українську Комуністичну Партію. Ми з гордостю і радостю це зробили, бо для нас є важні не наші особисті інтереси, не посади і почесті, а **революція** на Україні. Для нас єдиною метою є усвідомлення, організація наших працюючих мас і їх активна, свідома, творча участь в революції. **„Визволення працюючих є діло рук самих працюючих".** Ці слова Маркса ми ставимо кличем і для України. Не військовим баґнетом і не бюрократичним циркуляром треба визволяти працюючі маси України, а їх власними руками, їх волею, свідомостю й орґанізацією.

От для цієї справи ми й звертаємось за допомогою до українських робітників Америки. І ми глибоко певні, що ті робітники, які хочуть **дійсної революції на Україні,** ті горячо відкликнуться на наш заклик і своїми жертвами поможуть українським революційним робітникам на Україні в їх організації.

Хто-ж гадає, що Україна повинна давати тільки вугіль, хліб та цукор; хто думає, що українське робітництво не сміє бути активним і рівним учасником великої боротьби; хто вірить, що політика військової окупації і бюрократичного режиму на Україні є найкраще, чого варті українські працюючі маси, хто в усе це вірить, той, розуміється, не пожертвує ні цента на справу української революції. Але нехай знають такі американські Українці-робітники, що відмовляючи Українській Комуністичній Партії (У. К. П.) помочі, вони тимсамим відмовляються від революції на Україні, вони тимсамим відмовляються, щоби програма й постанови III. Інтернаціонала переводились на Україні, бо єдиною партією на Україні, яка непохитно і послідовно хоче переводити їх у життє, є Українська Комуністична Партія.

З наших матеріялів, що друкуються в „Новій Добі", українські робітники Америки можуть побачити, які позиції займає У. К. П., чого вона хоче, якими способами хоче досягнути своїх цілий. Нехай американські наші товариші пильно перечитають ці матеріяли, познайомляться з У. К. П., і нехай чесно, як дійсні революціонери й комуністи скажуть, чи варто помагати такій партії, чи варто ставати на бік революції, чи окупації.

Для нас немає сумніву, що всякий чесний, щирий революціонер робітник вибере революцію а не окупацію. І всім, чим зможе, він буде помагати революції та й працьовникам.

З огляду на те, що всі аґенди соціялістичної революції на Вкраїні веде під сучасну пору за кордоном України єдино Закордонна Ґрупа Укр. Ком. Партії, яка стоїть у безпосередніх зносинах з Центральним Комітетом У. К. П., а органом її є одинока нині комуністична ґазета в Західній Европі — віденська **„Нова Доба"**, і вкінці з практичних причин, ми називаємо фонд, на який закликаємо все українське робітництво Америки збирати жертви,

Фондом „Нової Доби".

Завдання наші великі і надзвичайно важкі. На ніякі перешкоди й трудности не зважаємо. Мусимо їх виконати!

Приходячи нам з матеріяльною підмогою, Товариші, Ви надзвичайно улекшуєте нам виконаннє цього завдання.

Хай же ніхто не скупиться із жертвою!

Жертви грошеві треба збирати при кождій нагоді — (лісти на бажання висилаємо) і посилати на адресу „Нової Доби".

Хай живе всесвітня соціялістична революція!

Хай живе справжня соціялістична революція України!

Хай живе Українська Комуністична Партія, революційна, послідовна орґанізація робітничих мас України!

ЗА ЗАКОРДОННУ ҐРУПУ УКРАЇНСЬКОЇ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ:

В. Винниченко. В. Левинський.

Відень, дня 1. XII. 1920.

Адреса така:

NOVA DOBA.
Hans Sachs-gasse 18, Vienna, XVIII., Austria.

P. S. Всі українські комуністичні і соціялістичні ґазети в Америці, що спочувають ідеї цього заклику, прохаємо о передрук.

* * *

Від Редакції. Наша ґазета, хотяй не є ані комуністична ані соціялістична, подала поклик В. Винниченка тому, що „Свободу" читають також соціялісти в Америці і в Канаді, отже котрі з них схотять відізватись на поклик В. Винниченка, то матимуть інформації і адресу з нашої ґазети.

З ПОЛЬЩІ.

РОЗПОРЯДЖАЮТЬ БІЛОРУСИНАМИ, НЕ ПИТАЮЧИ ЇХ.

ВІДЕНЬ, 7. грудня. (У. П. Б.). — Українська пресова служба доносить з Варшави: Правительство білоруської републики вислало протест до Ліґи Народів в справі приготовляючої праці над порішенням про долю Білоруси. Приготовляюча праця ведеться лише при співучасти польських і литовських представників, а білоруських представників навіть не питають нічого, хоч якраз мається рішати доля білоруського народу.

Нота домагається допущення заступників білоруського народу до нарад.

ГАЛЄР ХОЧЕ ЇХАТИ ДО АМЕРИКИ ШУКАТИ ЩЕ БІЛЬШЕ ПОМОЧІ.

ВІДЕНЬ, 22. грудня. (Н. Й. Таймс). — Після інформацій з Варшави, польська Ліґа Оборони припоручила ґенералови Галєрови місію, їхати до Америки, щоби тутки дістати фінансову і моральну поміч для Польщі від американських Поляків.

ПОЛЬСЬКА ДЕМОКРАТИЧНА ПАРТІЯ ЗА ЗГОДОЮ З ЖИДАМИ.

БЕРЛІН, 21. грудня. („Форвертс") Польський демократичний конґрес у Варшаві підняв перший раз питаннє та поставив домаганнє, щоб демократична партія виступила проти антисемітизму в Польщі, та боролося за рівноправність Жидів. Жидівська преса приняла з радостю цей новий зворот в частні польської суспільности.

З РОСІЇ.

САВІНКОВ МРІЄ ПРО СЕЛЯНСЬКІ ПОВСТАННЯ В РОСІЇ ПІД ПРОВОДОМ БАЛАХОВИЧА.

ПАРИЖ, 23. грудня. (Н. Й. Геральд) Росіяни можуть дати собі раду з положенням в Росії без помочи аліянтів, одначе вони були би вдячні їм за всяку моральну поміч — каже Борис Савінков, русскій патріот, котрий перебуває тепер у Варшаві, у своїй просьбі о довіре, друкованій в париській ґазеті „Еклєр".

„Колчак, Денікін, Юденіч і Вранґель попадали тому, що їх піддержували аліянти, але вони не мали прихильности русских мужиків", — сказано в статті. „Тепер одначе селяни бунтуються. Повстанчий рух росте в околиці Пскова і Новґорода і він скоро перекинеться на Україну і полудневу Росію під проводом Балаховича".

Савінков дивиться на Балаховича як на „ґенія, на котрого русскій народ чекає".

„Він не потребує ані гармат, ані гроший", каже Савінков, „Йому вдалося зорґанізувати ядро армії з 14.000 баґнетів, а його вплив так скріпився, що Троцький заявив, що Балахович есть більш небезпечний ніж Денікин або Вранґель".

Інформації, які наспіли до Парижа вказують, що Балахович задумує спинити большевицьку офензиву проти Румунії, яка мала би розпочатися на весну. Він вже тепер радить селянам нищити понтони, які большевики будують прихапцем.

СОВЄТИ МОБІЛІЗУЮТЬСЯ ПРОТИ ҐЕОРҐІЇ.

ТИФЛІС, 21. грудня. (А. П.). — Русскі большевицькі війска збираються на границі Ґеорґії з цілею розпочати похід проти цеї републики. Великі советські війска находяться в чорноморській пристані Туапсе і в Ґаґрі, сусіднім місті на східнім побережу Чорного моря. Инші большевицькі відділи збираються в Казак, на полудневий схід від Тифлісу, а десята большевицька армія, яка оперувала на вірменській границі, перейшла через Каракліс в напрямі Ґеорґії.

Аліянти уважають положенне за так поважне, що, вони хочуть вислати военні кораблі, щоби помогти вибратися аліянтським місіям з Ґеорґії.

СОВЄТИ КАСУЮТЬ ЧУЖІ ПОЗИЧКИ У ВІРМЕНІЇ.

ЛОНДОН, 22. грудня. — Вірменський совет видав проклямацію, що касує всі позички, особливо позичку з Америки, яку вірменські робітники старалися сплатити своєю працею. Таке доносить телеґрама з Константинополя.

ЗАБИРАЮТЬ СИЛОЮ ЗБІЖЕ ВІД СЕЛЯН.

КОПЕНҐАҐА, 22. грудн. (Н. Й. Таймс) — Телеґрама до Берлінске Тіденде з Гельсінґфорсу каже, що советський „Плякатний Журнал" оголошує урядово, що війско має харчові припаси лише до 15 січня і тому советське правительство висилає на села окрему армію, зложену з міських робітників, щоби приневолити селян до сповнення своєї повинности, а то до віддання збіжа для війска. Щоби заохотити війска до енерґічної діяльности, советське правительство дозволяє їм забрати 15 процент всіх достатків, вони зберуть.

Русскій журнал „Общее Дело" доносить, що недавно вибухли поважні заворушення в петроградських фабриках. Робітники домагалися усунення деяких комісарів, побільшення харчевих „пайків", і скоротити день праці, який виносить тепер 16 годин. Повстанне здавлено, причім 105 робітників повішено.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

ДЕРЖАВА МУСИТЬ БУТИ ДУЖЕ ОЩАДНОЮ.

ВАШІНҐТОН, 23. грудня. — Секретар Скарбу Гавстон, який складав сьогодня свідоцтво перед фінансовою комісією сенату, взивав до найбільшої ощадности у видатках правительства. Він противився відновленню Военної фінансової Корпорації, проти введення бонусу для жовнірів і проти міліярдового кредиту для Німеччини хоч до того часу, аж німецький нарід і німецьке правительство будуть знати, на чім вони стоять. Таксамо вказав Гавстон на це, що нові пропоновані закони зїдять богато гроша а це знова буде причиною додаткових податків, наложених на нарід.

СУДОВЕ РІШЕННЄ В СПРАВІ РОБІТНИЧОЇ ПЛАТНІ В КЕНЗАС.

ТОПЕКА, КАН. 22. грудня. — Після думки судді Ґоґґінса і двох других його товаришів в промисловім суді, фахові і випробовані робітники (ремісники) в стейті Кензас повинні діставати вдоволяючу платню. Таке рішенне видав суд у відповідь на жалобу внесену робітникам проти млинів в місті Топека, яка недавно відправила половину робітників.

„Дуже важною справою есть вплив на робітників" — сказано у вироці. „Нарід з Кензас заявився через леґіслятиву, щоби робітники, заняті в тім промислі, мали все вдоволяючу платню і жили в здорових і моральних відносинах. Тому при зниживанню годин роботи в млинах властителі повинні бути дуже обережні і уважати на робітників. Вірних і фаховим робітників треба так трактувати, щоби вони могли удержати себе і свої родини підчас обмежених годин праці".

ЩОСЬ НЕЯСНОГО З ПОЛЬСЬКИМИ ПОЗИЧКАМИ.

ВАШІНҐТОН, 23. грудня. — Сьогодня приняв сенат резолюцію, внесену Републиканцем Смутом, щоби Военний Департамент дав свої інформації в справі кредитів, уділених Польщі. Сенатор Смут дістав одноголосну згоду на свою резолюцію, але не хотів говорити, яка есть ціль цего запиту.

СЕКРЕТАР ВІЙНИ БЕЙКЕР ДОМАГАЄТЬСЯ 76 МІЛІОНІВ НА УДЕРЖАННЄ ФЛЬОТИ.

ВАШІНҐТОН, 22. грудня. — Секретар війни Бейкер згодився на додатковий буджет для удержання армії в 1921 році; цей буджет мав би виносити 76,278.127 долярів. З того около 43 міліони мало би пійти на платні і удержанне 175.000 армії.

НІМЕЧЧИНА НЕ ДІСТАНЕ МАБУТЬ ПОЗИЧКУ В АМЕРИЦІ.

ВАШІНҐТОН, 23. грудня. — Урядники зі Стейт Департаменту і Департаменту Скарбу не прихилюються до проби деяких людий дати Німеччині позичку у висоті одного міліярда долярів, щоби тим способом скріпити торговельні зносини межи Німеччиною й Америкою. Урядники уважають цю справу за неможливу до виконання і не мудру і дадуть таку раду сенатській банковій комісії, яка має завтра розглядати сю справу.

АЕРОПЛЯН—„КАРПАТОРОС".

Два роки тому назад карпаторусскі передовики в Злучених Державах, в спілці з канадійськими патріотами задумали купити аероплян, назвати його „Карпаторос" і вислати в Росію на поміч Колчакови проти большевиків або передати правительству Злучених Держав для тоїсамої цілі, яке годі тримало свою армію в Европі. Для сего зорґанізували комітет, який зав занятися збиранням гроший на аероплен, котрий мав коштувати 24 тисяч долярів. Два „патріоти" з Канади поїхали до Ню Йорку до Черняка, звісного ініціятора „великих мрій" і там заплатили п-ні Чапін 500 дол. за те, що вона з ними пійшла до военної міністерії в Злучених Державах та зґодила той аероплян за зґадану суму і дано завдаток 1.200 дол. По тім зараз дались чути клічі до карпаторосів: „Давайте, люди, гроші на аероплян, а ним ми розгромим ворогів Росії; вже сама назва „Карпаторос" додасть надзвичайної сили Колчакови і буде квіт по всіх сепаратистах Росії!" Тимчасом піднялась в Злучених Державах друга партія карпаторосів, яка позавидувала слави Черняковн і ще декому, давай та зґодила і собі такийсамий аероплян в міністерії военній та назвала його „Карпаторосом № 2". Отже пійшли клічі до людий і від сеї партії давати гроші на „Карпатороса" і ся послідна партія критикувала першу за те, що та покликала собі на поміч п-ню Чапін, отже скінчилось тим, що передовики карпатороси критикували одні других перед народом і через те ні одні ані другі не могли зібрати стільки гроший, щоби заплатити „Карпатороса", отже тільки спаскудили себе в очах Американців і правительства!... А гроші, що трохи зібрали припадково, то одна то друга партія, пропали як задаток на аероплян, а решту вітер розвіяв.

(„Буковина").

НОВОРІЧНА ПРЕМІЯ ДЛЯ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ „СВОБОДИ".

Видавництво „Свободи" постановило роздати новорічні премії для всіх тих передплатників, котрі пришлють свої передплати на дневник „Свободу".

Премія складаєся з книжочок видавництва „Свободи" і других американських та крайових видавництв.

Хто пришле цілорічну передплату в сумі $7.00 — дістане в дарунку книжок вартости $2.00; хто пришле піврічну передплату в сумі $3.75, дістане книжок вартости $1.00; хто пришле передплату на 3 місяці в сумі $2.00, дістане книжок вартости 50 центів.

Кождий передплатник дістане свою премію сейчас по зложенню своєї передплати. Кошти пересилки книжок оплатить видавництво.

Такої великої преміової нагоди для передплатників, досі не давало жадне українське видавництво в Америці.

Тепер якраз відповідний час до читання книжок. Зимові довгі вечери і скучні неділі в хаті, виповнять при читанню довгі години фізичної безчинности і скріплять ум на дні весни.

У самім-же дневнику „Свободі", кождий найде все те, що тикається щоденних подій про наше і світове життє і як воно приходить, а книжка дасть кождому науку, стане дороговказом життя і поведе Вас до кращої будучности.

Книжка має все свою вартість. По прочитанню, збогачує Вашу бібліотеку або можна нею зробити дарунок другій особі або переслати до краю чи в табор.

Виказані у списі книжочки належать до найкращих, які видавано тут в Америці.

Преміові дарунки, як: книжки, музичні твори, мапи і портрети, належить вибирати зі спису, який був поміщений в числі з дня 23. грудня, а задля браку місця в сім числі, відложено його до числа, яке вийде 28-го грудня. Радимо кождому витяти і заховати собі сей спис до часу, в якім належиться відновити передплату. Нові передплатники можуть сейчас користати з сеї Новорічної премії.

'SVOBODA' (LIBERTY)

the Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893.

VLADIMIR B. LOTOTSKY, Editor-in-Chief
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

З Канади належить висилати гроші лише моні-ордером, а не паперовими грішми, бо сі стоять в Злучених Державах нисше ціни. При виміні числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery,

Телефон Гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланню замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає.

ГРОМАДИ! ОРГАНІЗУЙТЕ І ЗБИРАЙТЕ ПОМІЧ ДЛЯ ВАШИХ БРАТІВ І СЕСТЕР В СТАРІМ КРАЮ І СЕЙЧАС ВІДСИЛАЙТЕ ІМ! ВОНИ ЖДУТЬ НА ВАШУ ПОМІЧ!

ЧИ ВАША ГРОМАДА ВЖЕ ПРИГОТОВИЛАСЬ ДО ПОМОЧІ ГОЛОДНИМ, ХОРИМ, РАНЕНИМ, ВЯЗНЕНИМ, І СИРОТАМ УКРАЇНЦЯМ В ГАЛИЧИНІ?

ПОДАВАЙТЕ ДО ВІДОМА УСЬОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ЗАГАЛОВИ ЧЕРЕЗ ЧАСОПИСІ!

ГРОМАДИ НА ПОМІЧ СТАРОМУ КРАЄВИ.

РОМ, Н. Й.

Український Комітет в Ром Н. Й., вислав дня 17. с. м. до Українського Горожанського Комітету у Львові 30 долярів через Земельний Банк Гіпотечний, дрефт ч. 1444895.

Филаделфія, Па.

Товариство **Українських Американських Горожан** в Филаделфії, Па., вислало до У. Г. К. у Львові $100.00.

Товариство **Любов**, від. 45 У. Н. Союза в Филаделфії, Па., вислало до У. Г. Комітету у Львові $102.00.

Скрентон, Па.

Українці міста Скрентону вислали до Укр. Гор. Комітету у Львові суму $311.09.

Крім того скрентонська громада вислала також до У. Г. К. у Львові **$1.635.00** з „Українського дня", а о. Д. Хомяк вислав дня 15-го падолиста с. р. до У. Г. Комітету суму 95.50, на що зложились:

Чистий дохід з відчину проф. І. Боберського в церковній галі	50.00
о. Д. Хомяк	15.00
п. В. Булик	10.00
п. А. Федуник	5.00
п. В. Булик, при ріжних нагодах зібрав давнійше	15.50
Разом	95.50

По вічу розпочалася кампанія в Скрентоні на більші розміри.

Джерзи Сіті, Н. Дж.

Д-ій Кирило Піддубчишин в Джерзи Сіті, Н. Дж., зібрав від місцевих громадян отсі жертви:

о. Александер Улицький $20.00; Кирило Піддубчишин $10.00; Василь Шира, Юрко Гук і Матвій Федейко по $5.00; Микола Баран $4.00; Василь Матвіяс $3.00; Павло Дмитрів, Юрій Ковачок, Анна Сибидло, Михайло Лесьний і Василь Пан по $2.00, Микола Витницький, Гаська Коморник, Параська Ленчук, Дмитро Матвіїв, Стефан Шибунька, Василь Фурка, (молодший), Михайло Ціцюра, Текля Ховак, Стефан Кривий, Антін Бас, Іван Боднар, Василь Круц, Іван Пельо, Параска Мишлук, Антін Єгвар, Яків Капуба, Стефан Гребеняк і Михайло Скішляк по $1.00; Василь Дмитрук 50 цнт.; Марія Овсянич і Ілія Соколенко по 25 цнт. — Разом **$81.00**.

Сі гроші вислано 22. грудня 1920 р. через „Амерус Трейдінг Корпорейшен" в Ню Йорку до Українського Горожанського Комітету у Львові (числа посвідок: 1588108, 1588109).

Всі ми, браття, патріоти,
Всі кохаєм Україну,
А покличуть до роботи,
То ховаємось за спину.

П. Капельгородський.

Пишіть до „Свободи", що робить Ваша громада: чи збирає поміч для Галицької України; чи уладжує віча, концерти, представлення. Напишіть також, як нічого не робить і подайте, чому. Дописі написані коротко, виразно, читко, по одній стороні паперу і на картках невеликих, будуть все поміщені впору. Довгі, нечиткі дописі, писані на великих картках паперу, мусять довго чекати своєї черги.

НОТА ДЕЛЕҐАЦІЇ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ ДО ЛІҐИ НАРОДІВ.

Женева, 28. падолиста, 1920.

До Ліґи Народів: —

В імя ідей справедливости і всесвітного мира, які лягли в основу міжнародного договору про установлення Ліґи Народів; в імя здійснення змагань до державної самостійности здібних правити собою, колись поневолених народів; в імя ратовання життя українського народу Східної Галичини, який вимирає під насильною польською окупацією; —

Українська Національна Рада, вибрана на основі загального голосовання переважаючою більшостю населення Східної Галичини, яко одинока леґальна репрезентація **того краю, звертається** до Ліґи Народів з представленнєм отсих своїх домагань:

I. Ліґа Народів зволить признати Східній Галичині право національного самовизначення, відповідно волі українського народу, яко переважаючої більшости тамошнього населення, жити самостійним державним життєм, волі виявленій і реалізованій на протязі його історії та виконаній після розпаду Австрії реституованнєм давньої галицько-української держави на своїй національній території, яка має всі умови для державної самостійности. Незломність своїх змагань до свободи доказав український нарід оружною оборонною боротьбою перед заборчими посяганнями Польщі.

II. Ліґа Народів зволить допомогти до можливо скорого здійснення сього права згідно з принципом мира, проголошеним побідними державами, для збереження життя українського народу на його галицькій землі, та в інтересі привернення мирних відносин на Сході Европи.

III. До часу вирішення політичного становища Східної Галичини зволить Ліґа Народів в імя людскости взяти в оборону український нарід Східної Галичини перед постійним вигублюваннєм, яке там переводить тепер супроти нього завойовницька Польща, та в тій ціли поробити заходи для негайного усунення самовільної польської окупації тої країни, і відхилення небезпеки, аби тимчасова адміністрація Східної Галичини не була доручена Польщі, відвічному ворогови українського народу, що виявила повну нездібність до тої адміністрації.

IV. Ліґа Народів зволить спричинити, щоби до тогосамого часу управа Східної Галичини була доручена владі, уконституованій місцевим населеннєм на основі чисельного відношення національностий краю і ведена була під наглядом міждержавної Комісії, як се постановлено було щодо інших областий, котрих дефінітивне політичне становище не було вирішене міжнародньою постановою.

V. Ліґа Народів зволить допустити репрезентацію Української Національної Ради до заступства населення Східної Галичини перед Ліґою так, щоби воно мало можність висловити свою волю в справі політичної долі свого краю.

Українська Національна Рада підносить отсі свої домагання перед Ліґою Народів в тім переконанню, що вона буде вислухана перед всяким рішеннем в справі Східної Галичини, та що буде узглядн"ена воля українського народу, яко переважаючої більшости, заселюючої той край.

Др. Евген Петрушевич,
Президент Укр. Нац. Ради.

Др. Кость Левицький, Ернест Брайтер, др. Степан Витвицький, члени Делеґації до Ліґи Народів.

ЧИ ТАКА ПОЛЬЩА МОЖЕ УДЕРЖАТИСЬ?

Життє держави се в більшім розмірі тесаме, що життє чоловіка в меньшім розмірі. Як життє чоловіка складається з фізичного (тілесного) життя і морального (духового), таксамо і життє держави. Як чоловік здоровий фізично і морально, то можна віщувати йому правильне здорове життє і успіхи в життю; але як він фізично і морально хорий (а ті хороби звичайно ходять в парі), то йому приходять всякого рода сухоти, він чахне, вяне і всихає.

В Галичині був один чоловік, що був уроїв собі, що він великий писменник. Отже не їв, не спав, не працював, а писав, писав і писав. Написав щось 70 томів великої повісти, які забив у скрині, і роздобувши якусь тарадайку та сухорляву коняку, що вже під горбок боками робила, возив по цілій Галичині до знатнійших людий, аби ту повість прочитали, видали друком і дали йому заплату за його працю. Люди не гляділи з подивом на ту повість, але з милосердєм, а вже ніхто не мав відваги не то видавати її друком але бодай пробувати читати. І так він далі їздив з тою повістю, аж захопила його і повість, світова війна, в якій може коня взяли на „форшпан", а повість мусіла загрязти в якомусь глухому куті і певно миші, які не мають критичного змислу, зїли її на вечерю.

Се була хороба морольна у того чоловіка, хороба на манію великости. Та хороба поволи підкосила і його фізичне здоровлє і він зісох без пуття, немов заражений чахоткою.

Сей писатель з тарадайкою, старою шкапою і баксами з повістю, нагадує нам теперішню Польщу, яку названо державою з республіканською формою правління.

Польщі яко державі потрібні такі сили:

1. Морльна сила елементу, на якім вона опирається.
2. Фінансова сила держави.
3. Війскова сила держави.
4. Внутрішня сила народу, оперта на моральній та економічній силі, з якої живе держава.
5. Зовнішня (загранична) сила держави; значить, сусіди-союзники і приятелі.

Розуміється, аби польська держава могла тими силами жити, вони мусять бути здорові і конструктивні (творчі) — для неї, а не нездорові і деструктивні (руйнуючі) для неї, бо тоді вони позбавили би її життя.

Придивімся тепер, як саме ті сили виглядають в Польщі і як вони ділають, чи будуючо чи руйнуючо для її життя яко держави.

1. Польща яко держава опирається на шляхотському елементі і на урядниках з Галичини і пруської Польщі (Познанщини), а також на єзуїтах, а не на цілім народі, або бодай на більшости народу. **Моральна сила того елементу** є із середновічних часів. Тепер вона поза Польщею є вже старим пережитком. Довкола, з усіх сторін, її окружають нові моральні сили, якими живуть цілі маси народні. Обі ті сили обіч себе довго не можуть стояти. Одна мусить впасти. А, розуміється, впаде стара, середновічна моральна сила пережитої шляхотської кляси, а побідить нова моральна сила мас, яка окружає Польщу. Та шляхотська моральна сила готує Польщі певний удар. Значить, вона не є для неї будуюча, але руйнуюча; вона не дає їй життя, але загибіль.

2. **Фінансова сила польської держави** опирається на безмежних довгах. Польща зачала свій державний бизнес за позичені гроші, а тягне його далі при помочі векслів. Довги не маліють, а ростуть; ростуть зовсім неприродно у відношенню до її фінансової спроможности тепер і на будуче. Найліпшою мірою є те, що її гроші найгірше стоять з усіх держав у світі. Держава се бизнес: як бизнес на грошевім торзі паде, таксамо і держава. Упавши фінансово, вона є тілом без крови. Отже і тут виходить, що Польща має силу фінансову, але таку, що її нищить, таксамо як і попередня сила.

3. **Війскова сила держави** може також бути творчою або руйнуючою силою. Тому елементови, на якому опирається теперішня Польща, здається, що армія Пілсудського є творчою, будуючою силою. Се йому здається з омани, тому, що вона заняла великі земельні простори, та що охоронює таку Польщу, якої той елемент хоче, перед революцією. Однак бували в історії вже більші люди, котрим здавалось, що як війском займуть краї, то се є здобуток для держави, а її армія, що сей здобуток осягнула, є творчою, будуючою силою. Був колись Александер Великий; був Наполеон Бонапарте; був Мольтке; був Гінденбурґ. Але показалось, що занявши забогато і чуже, нестравне, тільки зашкодили своїй державі. Значить, війско було руйнуючою силою для мнимого побідника. Як побідник не побачив того зараз, то побачив небаром. Війскова сила Пілсудського вже принесла шкоду Польщі, бо війна її закопала фінансово, а тепер прийдуть дальші наслідки фінансової руїни і заборчости. Історія лише пригадає, що діється з державою, коли вона вживає армії яко деструктивної сили.

4. **Внутрішня сила польської держави** мусить опиратись на економічній силі народу, з якої вона живе. Тепер, той нарід не може мати економічної сили, аби нею годувати державу. Бо той елемент, котрий має в руках державний бизнес, так Польщу обдовжив на всі боки, що той нарід мусить довгі літа бути рабом-невільником, і мов прикутий мусить працювати день і ніч, аби сплачувати довги, нароблені для роновання того нещасливого бизнесу, який названо „Польщею". Довгі часи буде сидіти у Варшаві чужий ресівер для стягання довгів, а що можна говорити про внутрішню економічну і моральну силу такої держави, що є в руках ресівера? Отже і та сила в Польщі не є будуюча.

5. **Зовнішня (загранична) сила Польщі,** коли так можна її назвати, є також руйнуюча для неї. Польща при помочі своєї війскової сили власне подбала про се дуже пильно і старанно, аби себе окружити перстенем ворогів. Ідучи за історичними засадами, коли ті землі Польща вважала за польські, в яких посадила своїх шляхтичів, вона загналась на землі українські, білоруські і литовські, в той спосіб забезпечуючи для себе в недалекому часі війну. А з війною і невдачу, бо хто-ж стане по стороні Польщі? Сьогодня Польща використала безсильність східних сусідів, а завтра східні сусіди використають її безсильність і тяжко її покарають. Значить, і тут сили за границями Польщі, є для неї не творчі але руйнуючі.

Ті сили будуть короною всіх руйнуючих сил, які Польща приготовила собі за 2 роки істнування.

Руїна, яка іде для Польщі, буде для неї новою траґедією, бо від часу, як вона зачала „іти на схід", її історія є власне безперервним ланцюхом траґедій. Але для світа цілого се буде тільки один з відстрашаючих прикладів, як не слід будувати держави.

Найприкрійша річ в тій польській траґедії, **чому траґедію Варшави має переживати і Галицька Україна?**

Се траґедія далеко більша, бо Галичині цілком варшавської траґедії не забагалось. Вона ані не гадала того цілого польського бизнесу будувати. Її Польща силою затягнула до співучасти в її траґедії.

Се виглядає так, як би стара панна, в „небезпечнім віку", силувала молодого хлопця, щоби з нею женився та переживав цілу траґедію її старого „небезпечного віку".

Галицька Україна мусить з усіх сил боронитись від співучасти в польській траґедії. Їй того зовсім не потрібно.

Вона сама без Польщі має більше даних до істнування яко самостійна держава ніж ціла Польща. Бо Галицька Україна власне замісць тих згаданих вгорі деструктивних (руйнуючих) сил, на яких Польща хоче „опертись", має сили конструктивні (творчі, будуючі), на яких дійсно держава може опертись; якими може жити; і при помочі яких може розвиватись.

Длятого всі Українці повинні стреміти до того, аби відірвати Галицьку Україну від Польщі і її руйнуючих сил, а натомісць дати їй змогу жити своїми силами творчими.

ЧОМУ МАЄТЕ СОБІ ЖАЛУВАТИ ҐАЗЕТИ?

Пощо Вам купувати „Свободу" на стендах, коли як пішлете 7 долярів, то вона буде щодня рано приходити просто до Вашої хати. Мало не три сотки чисел до Вас прийде за рік.

Тепер почта в Злучених Державах скоро привертається до нормального передвоенного стану і буде доручувати ґазету дуже точно. Крім того видавництво „Свободи", друкуючи ґазету на плоско-ротаційній поспішній пресі, і адресуючи при помочі нових поспішних адресових машин, цілу висилку ґазети полагоджує дуже скоро і точно, так що нарікань на недоставу або спізнення не буде.

Станьте цілорічним передплатником самі і другим радьте. Чим більше підіпрете „Свободу", тим ліпшою її зробите, а не для кого іншого тілько для себе самого і для всього загалу.

Притім памятайте, що видавництво „Свободи" дає кождому цілорічному передплатникови, що пришле згори передплату, премію в книжках (після вибору передплатника) вартости одного доляра.

Нехай не буде писменного Українця в Злучених Державах, Канаді і Бразилії, котрий не був би передплатником „Свободи"!

Кождий Українець прецінь варта бути своїм власним, самостійним передплатником своєї ґазети, а не стояти в чужу ласку і читати позичену ґазету, або чужу, або жадної, як часом годі позичити або купити.

Чого маєте собі жалувати? Досить, що Вам другі жалують. Зараз нині зладьте передплату і пішліть за себе до „Свободи"!

ЗАМІСЦЬ РІЗДВЯНИХ ЖЕЛАНЬ

Різдво за плечима. В рідному краю наші брати стрічати-муть його зі сльозами в очах. Голодні, голі й босі, під свист шляхецької нагайки будуть колядувати сумну коляду. А може в тюрмах і в таборах будуть ждати, коли вже прийде „на землі мир". А може ляцькі кати будуть їх гнати до косцюлків, де лукаві єзуїти гадючо-солодкою бесідою навертатимуть „братні наруд" під польський кнут. А тисячі голодних дітий, українських дітий, будуть з голоду конати на саме Різдво.

Щоби бодай крихіточку терпінь рідного народу осолодити, ставлю від себе осьтакий проект:

Висилаємо що Різдва святочні желання до наших свояків, знакомих і приятелів. Не висилаймо сього року. Замісць них зложім жертву на голодних братів.

Зложім сейчас, що хто може. Думаю, що „Свобода" займеться пересилкою жертв, в той спосіб, що кождого тижня вишле надіслані в тижни жертви до Українського Горожанського Комітету у Львові.

Тому, що я вже вислав на голодних, то сьогодня складаю від себе на „Рідну Школу" те, що можу, $10.00.

А щоби проект не впав закликаю до жертв слідуючих Добродіїв:

Всч. о. Степана Склепковича, Геркімер, Н. Й.
Всч. о. Онуфрія Ковальського, Ню Гейвен, Конн.
Впов. д. Григорія Заячківського, властителя пересилкового Бюра в Шікаго, Ілл.
Всч. о. Евгена Бартоша, Бейон, Н. Дж.
Впов. д. Ілію Коникевича, Літл Фолз, Н. Й.
Впов. д. Теодозія Каськова, Нюарк, Н. Дж.
Впов. д. Димтра Атаманця, Гемтремк, Міш.
Впов. д. Мулярчука, Ню Йорк, Н. Й.
Впов. д. Мих. Турчина, Геркімер, Н. Й.

Тому я викликав висше вичислених Впов. Громадян, бо знаю, що вони на сей зазив негайно відізвуться і вишлють різдвяний дар на народні цілі. Їх також прошу, щоб рівночасно з висилкою жертви викликали до жертв знакомих людий, але таких, що на зазив певно відізвуться.

Мені здається, що се буде найкрасший спосіб до розвинення жертвенности, яка в нас спить сном блаженних.

о. Іван Гундяк.

Як посилаєте на яку ґазету передплату на рік згори, то Ви не знаєте, чи вона буде виходити ще цілий рік, але про „Свободу" знаєте, що буде виходити і рік і десять і двайцять і більше, отже не маєте чого надумуватись, чи післати згори цілорічну передплату чи ні. Пішліть зараз, а тим зробите добре і собі і ґазеті і справі загальній.

Ой, ще, хлопці, не біда;
Ще є наша „Свобода"!
Прочитаєм „Свободу"
І проженемо біду!

А нам Господь дав найславнійшу долю —
Своїм життєм заратувати край,
Дать супокій замученому люду.

М. Старицький.

ДРІБНІ ЛИСТКИ.

Памятайте про Галицьку Україну сього Різдва, а колись вона Вам віддячиться.

Кождих 10 долярів виратує одного Українця в Галичині перед голодовою смертю.

Польща погуляла, погуляла, погуляла, погуляла і погуляла, а вкінці як присіла змучена по танцю, аліянти, що дивились, як вона витинала „польонеза", побачили що то тасама старенька Польща з 1772-го року. З тимсамим славетним „сеймом", з тимсамим славетним шляхотським „ліберум вето" („не позвалям") і з тимсамим рабством перед сильним а заборчостю супроти слабшого.

Вона вправді була запудрувалась 13-тим пойнтом Вилсона, але в часі танцю пудер злетів.

Кілько треба ще енерґії, праці і часу вложити, аби гуцульські леґіні перейшли улиці Львова з крісами, з побідною піснею, і веселою музикою?

На Україні вже були:
Царі,
Скоропадський,
Денікін,
большевики,
Ляхи,
Врангель.
Всі мали мечі, гармати, кулі, а всі зі своїм оружєм програли і стратили власть на Україні.

А Шевченко як був господарем України, так і лишився.

Українські сироти в Галицькій Україні не будуть сиротами аж тоді, як Галицька Україна буде вільна.

НОВІ ЧАСОПИСІ В АМЕРИЦІ.

В **Ню Йорку** виходить новий місячник п. з. **„Базар"**, присвячений головно українському промислови. Видає „Січовий Базар", при 34 East Seventh Street, New York City. Річна передплата $1.00.

У Винипеґу (провінція Манітоба, Канада) виходить нова часопись п. з. **„Буковина"**. Се офіціяльний орґан Орґанізації Українців Буковинців в Канаді і Злучених Державах. Виходить двічі на місяць. Ціна $1.50 річно. Адреса: Bukovina, 123 Disraeli St., Winnipeg, Man., Canada.

У Венкувер (провінція Бритіш Колюмбія, Канада) виходить тижневик п. з. **„Правда і Воля"**. Ціна річно $2.00. Адреса: Pravda i Vola, Box 2, Station C, Vancouver, B. C., Canada.

Кождий член У. Н. Союза і передплатник „Свободи" повинен тепер з Новим Роком приєднати „Свободі" **найменьше** одного передплатника, а само собою, чим більше тим ліпше передівсім для многотисячного загалу читаючої публики Вашої часописі.

Майте все на гадці приєднування передплатників дневникови „Свободі".

Хто не є передплатником „Свободи", того не можна рахувати до свідомих Українців.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ДО ВП. ПЕРЕДПЛАТНИКІВ „СВОБОДИ".

„СВОБОДА" БУДЕ ВИХОДИТИ ВІД 1-го СІЧНЯ 1921 р. КОЖДОГО ДНЯ.

З тим днем входить в життє і нова ціна передплати. Вона виносить: **в Злучених Державах: на рік $7.00; на пів року $3.75; на 3 місяці $2.00; в місті Джерзи Сіти, до Канади, Бразилії і Европи: на рік $10.00; на пів року $5.00; на 3 місяці $2.75. Кождочасна зміна адреси 10 цнт.**

Прислані передплати після старих цін протягом останніх трох тижнів місяця грудня, будуть зараховані як нові передплати на дневник.

Просимо всіх дотеперішніх ПП. Передплатників „Свободи" поновити свої передплати вже після цін дневника, які подано повисше. Ті всі ПП. Передплатники, котрим передплата кінчиться протягом місяця грудня а котрі відновлять її, присилаючи певну суму тепер, будуть зараховані з 1-шим січня 1921 року, а числа дводневника, які вийдуть ще протягом сего місяця будуть вислані їм додатково.

Тесаме відноситься і до **нових передплатників,** які пришлють передплату протягом грудня.

Передплатники, котрим передплата виходить доперва в слідуючім 1921-ім році, дістануть за остаючу їм передплату відповідне число дневника до часу, про який їх повідомиться осібним повідомленнєм пізнійше.

Видавництво У. Н. Союза „Свобода".

УДІЛИ В УКРАЇНСЬКІМ БАНКУ.

Справу українського банку витягнено остаточно на верх і поставлено під публичну контролю. Від тепер кождий Українець мати-ме змогу інтересуватися сею новою інституцією і причинитися до її введення в життє і евентуального розвитку.

Споміж ріжних справ, які вяжуться із заснованнєм банкової інституції, найважнійша есть тепер справа уділів (шерів). Богато людий просило мене, щоби сю справу порушити в часописі, а то тому, щоби не було непорозумінь.

Перш усього звертали увагу на те, що дехто уважає уділи за дарунок і тому мало людий є охочих до такого „дарунку". Тут отже треба пригадати кому слід, що уділ се ніщо инше, як часть закладового капіталу. Коли чоловік не має великого маєтку, щоби заложити якесь підприємство, то шукає спільників. Ті спільники приступають з більшим, або меньшим „уділом" і розпочинають „бизнес" разом. Таксамо і до заложення банку вистарчає в деяких стейтах (в Пенсильвенії на пр.) 3 спільників, а в нюйорськім стейті 5 спільників до заложення банку. Закон одначе вимагає, щоби ті спільники приступили з певними означеними уділами. В нюйорськім стейті уділи не можуть бути меньші як по 100 (сто) долярів. Згідно зі законним вимогами оголосив Банковий Комітет, що до заложення „стейтового" банку треба уділів по 100 долярів, а щоби банк міг розвивати успішно свою діяльність, треба таких уділів 2.500. Коли би пятьох людий хотіло заложити сей банк, то кождий з них взяв би на приклад по 500 сто-долярових уділів і банк був би їх. Коли одначе се має бути народний банк, то уділи повинні розкупити українські народні товариства, інституції і як найбільше число громадян. Значить спільниками (шеровцями) банку буде як найширший загал Українців.

Згадано, що уділ не є дарунок, але часть закладового капіталу. З того виходить, що коли есть зиск, то його розділяється кождому уділовцеви яко так звану **дивіденду.** Коли би на приклад по році істнования банку виказалося, що є чистого зиску 25.000 долярів, то кождий уділ приробив би для себе ще 10 долярів. Той заробок повинен би взяти чоловік, який має уділ.

Але звичайно робиться так, що всього чистого зиску не розділюється на дивіденду, лише певну часть, от на приклад половину. Се залежить від ухвали загальних зборів самих членів (шеровців). В такім випадку дивіденда виносила би лише по 5 долярів від сотки (5 процент) і на її виплату пішло би 13.500 долярів, а других 13.500 долярів призначилося би на так званий **„резервовий капітал" („сорплос").** Резервовий капітал збільшає загальний маєток банку і служить на забезпеченнє банку в тяжких часах. Чим більший резервовий фонд, тим банк є сильнійший. Коли би пропонований український банк вже по році, або й скорше, мав резервовий капітал, то тоді зростає загальний маєток банку, а з тим зростає і вартість уділів. Коли би на приклад попри 250.000 закладового капіталу було ще яких 50.000 резервового капіталу (сорплос), то тоді шери українського банку, хоч випущені по ціні 100 долярів, варта були би по 120 долярів, бо до кождого шера належала би ще й відповідна часть з 50.000 резервового капіталу, значить по 20 долярів. І звідси то походить, що уділи банкові майже що року зростають на вартости, бо що року, кромі дивіденди, призначують загальні збори шеровців якусь часть зиску на резервовий фонд (сорплос). Що се не є байка, показує практика одного недавно заложеного словацького банку в Скрентоні, який за свої шери по 5 літах цінить вже 5 разів більше, іменно: шер, після книжкової вартости, виносить 50 долярів, а його продають тепер по $250, і то не мож дістати. А дивіденди розділює сей банк 12 процент!

З того виходить, що купленє уділу в добре провадженім банку зовсім не є дарунком, але є добрим бизнесом.

На одно треба ще звернути увагу: Уділ се не є щаднича вкладка. Се так як би цегла, вмурована в стіні спільного дому. Цегли витягнути не можна, але можна її продати другому. Таксамо, хто раз купив уділ, то купив часть банку, але банк не може йому звернути гроший. За те може посідач продати свій уділ кому иншому.

О скільки сам банк може купувати уділи, про се рішають з одної сторони закони, а з другої сторони фінансова господарка банку. Хто одначе купує уділи банку, котрий щойно орґанізується, той на всякий випадок не може думати про те, щоби банк міг відкупити ті уділи.

Др. С. Демидчук.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Михайло Припхан, Пасейк, Н. Дж. —Старокраєвих листів не містимо, як писані латинськими буквами, бо мусіли би платити за переписуванє, а на се не маємо гроший. Лист звертаємо.

ЧОГО НЕДОСТАЄ АМЕРИКАНСЬКИМ УКРАЇНЦЯМ?

(Допись з Ню Йорку).

Одною з найновійших сензацій в суспільному життю Американців є — пошукуванне серед них товариської оглади. Пошукує її нюйорська ґазета „Нюс".

Звичайно. Коли комусь дечого потрібно — треба за сим пошукати, найшовши, треба деколи і заплатити. І згадана нюйорська ґазета, завваживши недостачу товариської оглади між мешканцями американської метрополії, шукає за нею і, найшовши, платить за неї.

Ґазета висилає що-дня одного із своїх співробітників на вулицю шукати за людьми з товариською огладою. Найшовши, репортер виписує чек на відповідну суму долярів і вручає його власникови товариської оглади...

Ось одна пригода співробітника сеї ґазети: Одною з найбільше трактових улиць Ню Йорку йшов молодець, несучи в руках два клунки. Побачив його ґазетний репортер і, приступивши до нього з цигареткою, попросив о сірник. У тій хвилі хлопець опустив клунки на хідник і обома руками почав шукати в кишенях за сірником. Не найшовши його при собі, просив о пробачення в незнаного чоловіка. Але як дуже здивувався, коли крім пробачення, одержав від незнаної особи чек на 50 долярів... Се була нагорода за товариську огладу.

Иниший випадок: Підземною зелізницею їхала женщина з трьома дрібними дітьми. Одно з дітей було немовля і матір мусіла нести його на руках. Кромі дітей був у тої женщини клунок, котрий ся женщина мусіла сама двигати. Коли на одній із стацій женщина висіла з поїзду і з напруженнем всіх сил двигала дитину і валізу, приступив до неї незнаний молодець і спитав її, чи не міг би він помогти їй нести щонебудь. Женщина радо згодилась, і хлопець взяв валізку та відніс її до найблизшого трамваю, до котрого всіла женщина і, подякувавши молодцеви за услугу, поїхала до хати. По відїзді трамвою до молодця приступив незнаний мущина і спитав його о імя. Се немало здивувало молодця, однак він чемно відповів на питаннє. В заміну за свою огладу і чемність дістав чек на 50 долярів від незнаного мущини, котрий був власне репортером ґазети. „Се — каже — за ту прислугу, яку ти вчинив тій женщині"...

Много инших подібних випадків було, лиш їх годі всі тут наводити.

Многим людям, що не знають душі Ню Йорку, се пошукуванне товариської оглади окажеться незвичайною сензацією, але для мешканця і учасника життя сього міста воно не буде дивоглядним явищем, бо-ж звісно, що Ню Йоркови дійсно недостає того, за чим згадана газета пошукує...

* * *

Мова була про одно з суспільних недомагань серед Американців а спастиво серед американських Анґльо-Саксонців у Ню Йорку. А чи не варталоб поговорити дещо на сю тему про американських Українців? Може вартає спитати і довідатись, чого недостає Українцям в Америці, а довідавшись про недостачу, чи не варталоб пошукати за нею і віднайти, хочби за найденнє прийшлося грубо заплатити?

Кождий активний учасник суспільного життя на іміґрації впевнить читача отсих рядків, що американським Українцям много недостає...

Оглади й чести недостає тим Українцям, що в рішаючий час опустили рідний табор і пійшли на службу ворогів.

Карности і єдности недостає цілій нашій іміґрації.

Відвічальности й порозуміння недостає провідникам народніх справ.

Бо, колиб у перших було хоч крихітку оглади і чести, не пійшлиб вони на службу ворогам українського народу, не служилиб інтересам ріжних Троцьких і Раковських, не ятрили би рен рідного народу, не троїли би всяких проявів народнього життя. Вони натягнули би на себе одіж шляхотної праці, стали би разом із своїми Грушевськими, Винниченками й иншими на службу в батьківщині, щоби зробити її вільною від Москви і Варшави, і щоби згоїти рани народнього терпіння!

Бо, колиб в основи мас української іміґрації лягли дорогі принципи національної карности і єдности, не малиб змоги ріжні черв ки пролізти в наш народній орґанізм, троїти національну кров і вбивати живу енерґію нашу. Ми були би валом, об який розбивсяб усякий ворожий напад!

Бо, колиб серед тої нечисленної горстки одиниць, котрим припало в уділі вести перед в народніх справах, було більше почуття відвічальности перед іміґрацією та порозуміннє між собою, не було би разпрі і роздору межи нами; не було би невдоволення в масах. У масах була би пошана для своїх провідників і охота озватися на кождий їх поклик, а почуттє карности і єдности було би прикувало до важкої, але солодкої праці тих, що нині сповняють легку, але огидну роботу, служачи чужим богам!...

Віднайдім усі ті добрі прикмети, яких нам бракує, а побачимо, що іншим руслом, простійшим, потече бистро струя народнього життя на іміґрації.

ПРО ДЕРЖАВНУ КАПЕЛЮ.

(Власна кореспонденція „Свободи" з Чехословаччини).

Державна Українська Капеля розділилась на дві части. Одна, з діріґентом О. Кошицем, осталась в Чехії; друга частина, з діріґентом Романом Кирчевом, виїхала на Угорську Україну. Дали кілька концертів в Ужгороді, столиці автономної „Підкарпатської Руси", як урядово називається Угорська Україна.

Великою новостю та сензацією для Підкарпатської України була вистава театральна „Ой не ходи Грицю", народня драма зі співами і танцями. Се було перше українське представленнє в Ужгороді! Виставила його місцева „Просвіта" на спілку з Капелею. Найбільше подобались публиці співи і танці. Перший раз побачили на сцені прекрасні українські костюми національні. Для підкарпатських Русинів-Українців отся блискавка, що кинула сніп світла на українську культуру національну, зробила велике вражіннє. І жаль їм зробилось, що відїхала та частина Капелі на Словаччину. Та знову вони врадувались, як довідались, що вернеться до Ужгорода.

АМЕРИКАНСЬКА ПІСНЯ.

Взяти любить, дать не знає,
Хоч говорить і співає,
А кишеню затискає: —
Най дасть нарід, нарід має!

Бо такі ми патріоти,
Патріотизм у нас поти, —
Але далі, пане-брате,
То його вже не видати.

У нас, кажете, кишені...
От, не плетіть теревені!
Наші гроші є в бизнесі —
У народнім інтересі.

Кажете, що є ще в банку...
Таж не будем держать в збанку!
А деж гроші ті покласти,
Щоб рости їм, а не впасти?

Фана добра, синьо-жовта,
Але зимно, треба ковта;
Не зла також жовто-синя,
Та що скаже господиня?

А. Г.

СХІДНА ГАЛИЧИНА І ЧЕСЬКА ПРЕСА.

Чеська „Трібуна" в статті „Ліга Народів і східна проблема" пише:

Культурні відносини і в революційній добі є найбільше рішаючим чинником. Росія не є на сході найкультурніщою країною, бо Україна перевищає її духовою і матеріяльною культурою. Всі дотеперішні спроби доказують, що Україна переживе свій революційний процес скорше чим Росія і буде на Сході першою землею порядку і спокійного економічного розвою.

Одначе воротами цілого східного проблему є Східна Галичина, українська земля, що дає найкращі умови порядку й тривалого миру. Та країна показала свою спосібність під організаційним оглядом негайно по розвалі Австрії, а її політичні й господарскі чинники виказали найкращі державнотворчі сили.

Незнаннє східних відносин нищить найкращі засоби, яких антанта могла би ужити для пацифікації цілого Сходу".

МІЖНАРОДНЯ КОМІСІЯ ДО СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Чеська часопись „Ческе Слово" в телеграмі з Лісбони, столиці Португалії, доносить:

Часописі доносять, що сенатор Магалінс Ліма і провідники французьких та англійських організацій Вільної Думки, котрі брали участь в конгресі Вільної Думки в Празі і там інформувались про положеннє в Східній Галичині, випрацювали тепер власний меморіял, який через центральну канцелярію Вільної Думки подається Союзови Народів і всім урядам великих держав антанти з доманганнєм негайно вислати до Східної Галичини міжнародню комісію, яка докладно провірила би звірства, доконувані Поляками на населенню Східної Галичини.

Представники Вільної Думки інформували вже про важке положеннє галицьких Українців Ллойда Джорджа і французьке правительство. Англія запевнила їх, що **доля Східної Галичини буде в найкоротшім часі звільнена від польської зависимости і що комісія виїде до Галичини ще протягом падолиста с. р.**

РЕЗОЛЮЦІЇ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМ. УСДРП.,

ухвалені дня 28. падолиста 1920.

(Центральний Комітет УСДРП., на свойому засіданню дня 28. падолиста 1920. ухвалив резолюції, які надіслано нам до поміщення. Наше становище в цій справі займемо в одному з найблизших чисел „Вперeду").

І. По сучасному моменту.

З огляду на те:

1) що при сучасній новій ситуації, яка утворилася на Сході Европи в звязку з припиненнєм війни між Польщею і Росією, в звязку з ліквідацією Врангля і останніми військовими невдачами армії У. Н. Р., коли через втрату території у влади У. Н. Р. не може бути, без участи широких кол українського громадянства, реальної бази для продовження боротьби за визволення українського народу, коли через розбиття українського громадянства в його відношенню до влади У. Н. Р. для міжнародньої демократії може стати неясним і сумнівним саме питаннє про можливість створення української державности, — більше ніж колинебудь потрібна консолідація всіх демократичних сил України,

2) що ця консолідація може бути осягнута лише через обєднання в авторітетне репрезентативне тіло якнайширших кол українського громадянства,

3) що через військову катастрофу останніх днів зараз є неможливим скликаннє законодавчого органу (передпарляменту) на території У. Н. Р. і невідомо як скоро ця територія буде звільнена від російської окупації,

4) що в наслідок нечуваного терору й переслідування українських елементів російськими большевиками, зараз із України вийшло, разом з армією і урядом У. Н. Р., більше чим колинебудь ранійш, українських громадян, свідомих національно й політично, звязаних до останніх днів з широкими масами українського народу,

5) що під впливом розвитку революційних подій на Україні, які неминучо ведуть до певного розчарування і отверезіння в найбільш крайніх політичних колах українського громадянства як з права, так і з ліва, в настроях самої української еміграції замість розкладу й розбіжности помічається зараз нахил і стремління до обєднання сил і обєднаної праці в напрямі зміцнення української державности,

6) що крім того в процесі розвитку української революції не тільки широкі маси українського народу стали більш свідомими національно, але й всі національні меньшости, які заселюють Україну, почали приходити до визнання ідеї незалежности України, як єдиного способу утворення умов для організації нормального демократичного життя на Україні, через що згадані елементи повинні також брати активну участь в роботі в будуванню Української Републики.—

Центр. УСДРП. висловлюється за негайне скликання урядом У. Н. Р., хочби поза межами У. Н. Р., Української Національної Ради, як органу представництва всіх політичних партій України з функціями передпарляменту на час до скликання органу народнього представництва на території Української Народньої Републики. Положення про Українську Нац. Раду повинно бути вироблено урядом у порозумінню з центральними органами політичних партій.

II. Про відношення до уряду У. Н. Р.

Приймаючи на увагу:

1) що в своїй діяльности кабінет Лівицького продовжує лише попередню політику кабінету Прокоповича в напрямі систематичного нарушення демократичних традицій У. Н. Р., що потверджується:

а) контактом цього кабінету з контрреволюційними військовими силами (відрядами Перміківа і Яковлева), який закінчився тайними договорами з урядом цих сил на чолі з Савінковим, підпорядкованим реакційному ген. Врангелю,

б) свідомим ухиленням від порозуміння з політичними партіями перед ухвалою радою міністрів законів про тимчасову конституцію і про скликанне передпарляменту,

в) недвозначним виявленнєм тенденції навіть національно непевної, нещирої політики через призначення на міністра праці особи, виключеної з УСДРП. за її денікінську політику, чим одночасно кабінет показав, що він не рахується з волею українського робітництва навіть у питаннях, які торкаються безпосередно робітничих мас,

2) що уряд на чолі з А. Лівицьким довів до цілковитого внутрішнього безладдя настільки, що вся влада опинилася в руках військових крутів, обтяжених їх чужими обовязками внутрішно-адміністративного й чисто політичного характеру, що в момент рішаючої боротьби не могло не спричинитися до страшних форм тільки що пережитої військової катастрофи, Центр. Комітету УСДРП. висловлює цілком негативне відношеннє до кабінету Лівицького.

Зокрема що до членів уряду А. Лівицького, В. Садовського і С. Тимошенка Центр. Комітет УСДРП. заявляє, що згадані особи не являються членами УСДРП, призначення їх відбулося без жадного порозуміння з партією і до політичної діяльности їх партія не має ніякого відношення.

РЕЗОЛЮЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ РАДИКАЛЬНОЇ ПАРТІЇ В ГАЛИЧИНІ.

В неділю, дня 7. жовтня, с. р. відбулось у Львові засіданнє головної управи української радикальної партії на якому ухвалено резолюції:

1) У. Р. П. стоїть непохитно на становищі свобідного самоозначення та обєднання всіх українських земель і попирає стремління сусідних народів до тривалого миру на цій основі.

2) У. Р. П. констатує, що досі, на жаль, триває воєнний стан між українським і польським народом. Вину цего стану поносить правління польської держави, яке не признає українському народови права до самоозначення на своїй території. До того задержанням полонених Українців, мимо закінчення оружної боротьби, і дальшими інтернуваннями, арештуваннями та иншими насильствами і задержанням виїмкового стану зазначує намір цілковитого поневолення українського народу в Східній Галичині, — супроти цего У. Р. П. констатує, що під теперішню хвилину, без вини українського народу, не може прийти до сусідського порозуміння, до чого зміряє радикальна партія по думці своєї програми і 30-літньої діяльности.

3) Серед даних обставин радикальна партія стоїть на становищі щонайменше привернення безпримірними жертвами здобутого стану посідання з перед 1. листопада 1918 р. та мусить обмежити ся до піднесення рішучого протесту проти дальшого нічим не оправданого задержання полонених і інтернованих, проти політичних арештувань і засудів, проти насильного переведення неправно накиненого аґрарного закону, зміряючого до кольонізації Східної Галичини елементами з поза її меж, проти тероризування населення нелюдськими побоями (як на пр. в Дмитрові, в Чижкові і т. д., про що доносила преса), проти скасування громадського самоврядування, проти позбавлення українських урядовців служби, проти замкнення львівського університету для української молодіжі, проти неміреної примусової воєнної позички і примусових данин і проти задуманої конскрипції без гарантій її справедливого переведення, проти припинення діяльности українських культурних і економічних інституцій, скасування в тяжкій боротьбі здобутих за австрійської державности прав української мови та горожанських свобід та проти польонізації українського населення.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

Оголошення женитьби не приймаєсь. — За одно поміщенне платитьс. 10 центів за стрічку (5 слів), два більше поміщень 7½ цента за стрічку від кождого поміщення. Після сих цін на дворазове оголошенне з 8 стрічок належить присилати $1.00. Оголошення продажи фарм приймається лише тоді, коли в них є подано сама річ яка є на продаж, інвентар, запаси, положенне і ціна. Рішучо не приймаєсі оголошень з всякими дивовижними описами, висловлюванне надмірної прихильности для костумера і нападів на других продевців.

В справі поміщуваних оголошень на адресу „Свободи", не належить запитуватися адміністрацію а писати прямо на таку адресу, яка є подана в часописи. Адміністрація не має обовязку відкривати імен сторін, даючих вонімну адресу.

Пошукую в важній справі свого брата **ІОАНА КЛИМЧУКА,** родом з Гадинковець, пов. Гусятин, Гал. 8 літ як не маю про него жадної вістки. Маю для него лист з краю. Хтоби знав про него або він сам, прошу повідомити на слідуючу адресу: ЮЛІЯ ГРУБРИН, 339 Harrison St., N. E., Minneapolis, Minn. 55-56

Пошукую свого товариша, **СТЕФАНА КАЛАКУНЯКА,** з села Броницї, повіт Дрогобич. Він перебував в Честер, Па. Хтоби о нім знав або він сам, прошу зголоситися на адресу: FRANK KUBAJSKYJ, Box 116, St. Francois, Mo. 54-55

Пошукую свого мужа, **МАЙКА ВІННІЦКОГО,** котрий пішов з дому з Детройт в Пенсильвенію за роботою і оставив мене враз з дітьми, не даючи про себе ніякої вістки. Діти віддано до сиротинського дому. Жінка і місцеві власти пошукують за ним. Хтоби знав про него де він перебуває, прошу повідомити мене, а дістане 25 долярів нагороди. Моя адреса: MARIA WINNICKA, 142 Lehmen St., Hamtramk, Detroit, Mich. 54-55

Пошукуєсь **СЕМКА ЗАЛЬОПАНОГО,** родом з Настасова, коло Микулинець, Галичина. Хто знає де він перебуває або сам, хай зголоситься на адресу: B., 335 E. 18th St., New York City. 53-55

Пошукую свого брата **АНДРІЯ** і сестри **ТЕКЛІ, і ЛІКЕРІЇ ЛЮБЛЯНЕЦЬКИХ** з села Коршилівки коло Підволочиск, Галичина, котрі до війни перебували в Нортгемптон, Па. Хто знав би про них, або вони самі, зволять написати на адресу: M. STEFANKIV, porucnik ukr. armii, Ukr. pracovni tabor v Liberci (Reichenberg), Cesko Slov. Repb. 55

Пошукуєся **АННИ МОКІЇ СТЕФАНКО,** по другім мужу **ЗЕНТИЧКА.** Має перебувати в Іллінойс стейт. Її муж Максим Зентичка умер і лишив $2.000 для наслідників. Єсли вона не зголоситься, суд може признати сі гроші дальшим фаміліянтам. Голоситися на адресу: REV. L. ZAKREWSKI, 614 Central Ave., Chisholm, Minn. 53-55

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НОВИНКИ.

Американець султаном.

В місцевости Рентам, Масс., проживає машиніст Роберт А. МкКлейн, котрий у 1910 році був сержантом при військовій маринарці Злучених Держав і в тім часі сповняв свою службу на Лянг Лянг, невеличкім острові на полудне від Філіпінів. Місцеве племя сього острова збунтувалося було против свого султана і хотіло дістати його в свої руки. Одного разу банда губильців дісталася пробоєм до травяної палати свого володаря, виволікла старого султана на двір і почала строїти собі з нього погані жарти. Усе те бачив МкКлейн і йому зробилося жалко сивого старця. Він порозганяв бандитів, а відтак підніс султана з землі і заніс його до кімнати. Посадивши короля в догідне місце, він заспокоїв його, а після того відійшов до своєї служби. В кілька днів по тій пригоді МкКлейн забув за неї, але не забув її султан. Він завізвав перед себе всіх своїх мужів довіря і урочисто проклямував учинного американського сержанта своїм прибраним сином та установив його своїм правним наслідником. Недавно тому старий султан умер; а военний департамент Злучених Держав, одержавши від екзекуторів померлого його завіщання, повідомив МкКлейна про зміст сього завіщання. Тепер бувший сержант американської маринарки є володарем 1.500 жителів острова Лянг Лянг, а в додатку властителем султанового гарему, кількох морських миль з ловлею перел, многих гаїв кокосових пальм і королівської палати з трави, яка обіймає два акри грунту. Новий султан, МкКлейн, годиться обняти в посідане всю спадщину свого прибраного батька, але гарему відрікається. На запит, чому він не хоче бути властителем подарованого йому гарему, МкКлейн, відповів: „Я вже жонатий".

Старий жених.

Річард Доран з Нортвейлс, Па., який числить 65 років життя, мав уже чотири жінки, та всі вони померли. Перед кількома днями він вибрав дозвіл на пяте з ряду одружене. Його новою подругою є тепер 21-літна Єлисавета Пуф. Пять синів Дорана були у світовій війні. Старий Доран хотів також вписатись до армії, але його не приняли.

Замкнули знахора.

У Вінніпегу (Канада) увязнено Григорія Бияка, бурянового доктора й „характерника". Арештовано його за те що взявся до лічення 7-літної доньки Бігуша, котра була ще хорою від наслідків паралїжу, від якого лічено її у шпитали „Кінг Джордж". Бияк намішав ріжних зел, приправив їх сіном чи буряном і почав сею нефортуну кураціо. Дівчина в наслідок того померла, а Бияк опинився під ключем. Бігуш зізнав, що Бияк належить до тих характерників, котрі замовляють навіть дощ. Раз пустився дощ, але Бияк почав шептати і хмари розступились, а дощ сейчас перестав падати.

„Король Австрії" в арешті.

Стефан Бабій, котрий від кількох літ тиняється по Вінніпегу (Канада) й околици, переконуючи людий, що він є дійсним королем Австрії, зістав оногди засудженний на 90 днів арешту за волокитство. Він оправдувався, що підчас тиняння улицями міста одного дня його болів королівський зуб, але се нічого йому не помогло. По засуді він сказав: „Я не розумію, як се є. Відколи відмовили мені австрійський трон, відтоді я маю клопіт за клопотом". Бабій був колись фармером недалеко від Вінніпегу, але дістав маленьке поміщанне розуму, покинув фарму, жінку і діти, надів на себе зроблену ним корону і кожух та назвав себе королем Австрії. Чи тримісячний арешт вилічить його з сеї хороби — покаже будучність.

146-літний Турок перший раз захорів.

Зора Мегмед у Константинополи є правдоподібно найстаршим чоловіком на світі. Він числить тепер 146 літ і за той цілий час доперва тепер захорів на нежиттість. Зора через ціле своє життє працює яко двигар найбільших тягарів (міг нести тягар від 200 до 1.000 фунтів). Коли числив 45 літ життя, значить підчас Наполеонських війн, він заложився з другим силачем, що потрафить двигнути зубами 500-фунтовий пакунок. Сей тягар він справді підняв, але стратив зуби. Без зубів Мегмед жив до 1850 року, а в тім часі дав заложити собі штучні зуби. За 20 літ сі зуби зужились і він був приневолений купити собі другі, та сі не є добрі, — каже він — бо не може добре жувати ними, наслідком чого занедужав на нестравність. „Коли дістану нові зуби, то буду знова здоровий через пів сотні літ" — казав сей старий Турок. До дня своєї недуги Зора працював в турецькій маринарській базі. Він родився в Бітліс, в турецькій Вірменії, 1774 р., перед американською революцією. Він має сина, котрий числить 90 літ, і доньку, котрій тепер 50 літ. Його серце й очи здорові і виглядає так, начеб числив 70 літ. Невірним він показує пашпорт на доказ свого віку, як також і метрику з Бітліс.

Цікавий винахід.

Кажуть, що всякий промисл поступає швидко наперед через нові винаходи, лиш управа ріли лишається дуже позаді. Та не так воно є в дійсности. Ось недавно винайшли спосіб, що уживають літака до сіяння збіжа по ріли. Нова воздушна сіварка може засіяти кусник ріли 32 стопи широкий зі скоростю 40 миль на годину. Тисненнє воздуха викидає насіннє через дірки вальця з такою силою, що зерно вбивається в землю. З обох боків літака висипається струями вапно або штучний навіз і показує границю, доки є засіяне збіжє. Літак є так построєний, що може осісти на зораним полі без небезпеки. Ся воздушна сіварка може засіяти 640 акрів землі за 6 годин. Щоби тесаме поле засіяти звичайною сіваркою на 8 стіп широкою, рахуючи три милі на годину, на се потрібно би було 22 і пів дня 10-годинної праці. Обчислено, що воздушною сіваркою можна засіяти 1.000 акрів землі за один день.

Кілько вартує людське життє.

Два тижні тому турист у горах в Англії поховзнувся і зсунувся у пропасть в таке положення, що не міг рушитися з місця бо грозила йому смерть. Але він тримався серед великої небезпеки, доки не надійшли пограничні сторожі безпеченства. Щоби його виратувати, один чоловік мусів спуститися линвою з нараженнєм власного життя і остаточно витягнув його на верх. Турист подякував спасителям і дав їм одного доляра в нагороду. Один зі своїх товаришів: „Видко, що він сам знає найліпше, кілько вартує його життє".

Др. Сван оповідає про другий подібний випадок. Підчас подорожі через Альпи один провідник виратував від певної смерти трох туристів. Вони дали йому за те два франки, то є 40 центів.

Ось тут третий випадок: Молодий парубок, що працював в одного фармера в повіті Йоркшир, в Англії, виратував з води сина свого пана. Фармер довідався, що його слуга бажає емігрувати до Австралії, і в нагороду за виратування сина заплатив йому подорож до Австралії і дав 500 долярів, аби мав на початок в новім краю. Парубок поїхав до Австралії, а недавно тому, в двайцять і два роки після того випадку, фармер, тепер вже старенький чоловік, дістав письмо з Австралії, що його давний слуга умер нежонатий і лишив йому весь свій маєток вартости сорок тисяч долярів.

Веселий злодій.

Колектор податків в Альзації украв недавно тому $33.000 податкових грошей і десь безслідно пропав. В кілька днів пізнійше податковий уряд одержав від нього таке письмо: „Жителі міста обійшлися зі мною не по людськи. Вони називали мене Німцем. Я не можу знести такого пониження і вертаю до краю моїх батьків. В нагороду за те пониженнє я беру собі сколектовані мною гроші. Ви знаєте, що в Німеччині є тепер дуже мало мешкальних домів і тому я не можу подати вам своєї адреси, числа і назви улиці. Прошу вас, не журіться моєю пенсією. Я думаю, що гроші, які я взяв, винагородять мене за втрату сеї пенсії".

Царева наука.

Іван Грізний, котрий царював у Росії від 1530 до 1584 року, дуже часто вибирався в подорож по своїй імперії. Одного вечера, коли він вертався зі своєї подорожи до дому, захопила його в дорозі страшна сніговиця і він удався до одного маленького села на ніч. Увійшовши в село, цар висів з санок тай пійшов просити на нічліг. Ішов хата від хати і стукав в двері людських мешкань, але дверий ніхто не відчинив. Жителі думали, що то старається добутись у хату якийсь рабівник, якраз для свого інтересу, щоби мати догідний час. Цар не мав уже куди йти. Аж нараз побачив ще одну хату, в якій блимало світло, і він пійшов ще туди спробувати щастя. Коли застукав до дверий, почув з хати голос, щоб увійти. Він увійшов. В хатині тій мешкало двоє старенькых людий і вони сиділи тепер якраз за вечерею. Старі запросили до стола також і свого гостя. Повечерявши, старенькі розстелили коло печі постіль для незнакомого гостя, і він ліг спати. Вранці цар встав і, подякувавши хазяїнам за хліб-сіль, вибрався до столиці. Коли прощався зі старенькими, він заявив, що у вечер загостить знова до їхнього села. Як тільки зачало вечеріти, старенькі побачили свого вчорашнього гостя; але гість їх ішов тепер величаво убраний, а його окружав гурт пишного лицарства. Гість зближався до їх бідненької хати. Старенькі хазяїни зі страху тремтіли, не знаючи, яка жде їх доля. Цар підійшов до хати і, подаючи хазяїнам богато дорогоцінних річий, та богато гроший, сказав: „Сі дари маєте від свого царя за вашу для нього прислугу, яку ви вчинили минулої ночи підчас тої шаліючої бурі". А обернувшись до свого вояцтва, приказав пустити ціле село з димом, а кару людям за те, що вони не хотіли приняти свого царя на ніч. Мешканців же села розказав прогнати як собак, аби знали, що в прикрому часі подорожному треба подати поміч.

На годині релігії.

Катехит: Як називаються три Божі особи?

Івас: Бог Отець, Бог Син і Бог Внук Святий.